

Valtuustoaloite: Toimialakohtaisten lautakuntien perustaminen Pohjanmaan hyvinvointialueelle

Pohjanmaan hyvinvointialueen poliittinen päätöksenteko koostuu seuraavista elimistä: aluevaltuusto, aluehallitus, yksilöasioiden jaosto, henkilöstöjaosto, omistajaohjausjaosto, pelastustoimen jaosto, hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen jaosto, kansalliskielilautakunta ja tarkastuslautakunta. Nämä perustettiin hyvinvointialueen alkuvaiheessa, ja nyt on syytä tarkastella niiden toimivuutta sekä poliittisten päättäjien vaikuttamismahdollisuuksia uudelleen.

Pohjanmaan hyvinvointialueen valtuustotyöskentelyssä on havaittavissa rakenteellisia haasteita, jotka vaikuttavat päätöksenteon läpinäkyvyyteen sekä valtuutettujen mahdollisuuksiin perehtyä ja vaikuttaa käsiteltäviin asioihin.

Nykyisessä mallissa aluevaltuusto kokoontuu suhteellisen harvoin, noin viisi kertaa vuodessa. Kokouksissa käsiteltävät asiat ovat usein laajoja kokonaisuuksia, jotka sisältävät merkittäviä strategisia, taloudellisia ja toiminnallisia linjauksia. Kun laajoja asiakokonaisuuksia käsitellään harvoissa kokouksissa, yksittäisten asioiden perusteellinen tarkastelu ja niihin vaikuttaminen on valtuutetuille haastavaa. Valtuutetut ovat usein tuoneet esiin, että valtuusto toimii vain "kumileimasimena".

Samanaikaisesti aluehallitus kokoontuu säännöllisesti, noin kerran kuukaudessa, ja saa lisäksi hyvinvointialueen viranhaltijajohdolta kuukausittain tilannekatsauksen. Tämä korostaa hallituksen roolia päätöksenteossa ja valmistelussa. Hyvinvointialueen kokoisen organisaation asioihin perehtyminen vaatii päättäjiltä erittäin paljon. Demokratian toteuttamiseksi tätä vastuuta kannattaa jakaa.

Kunnissa ja kaupungeissa päätöksentekorakenne perustuu malliin, jossa valtuuston ja hallituksen lisäksi toimii toimialakohtaisia lautakuntia. Lautakuntien tehtävänä on perehtyä toimialansa asioihin tarkemmin, seurata palvelujen kehittämistä ja valmistella asioita ennen niiden etenemistä hallitukseen ja valtuustoon. Tämä parantaa päätöksenteon läpinäkyvyyttä, lisää valtuutettujen mahdollisuuksia perehtyä asioihin sekä vahvistaa demokraattista ohjausta.

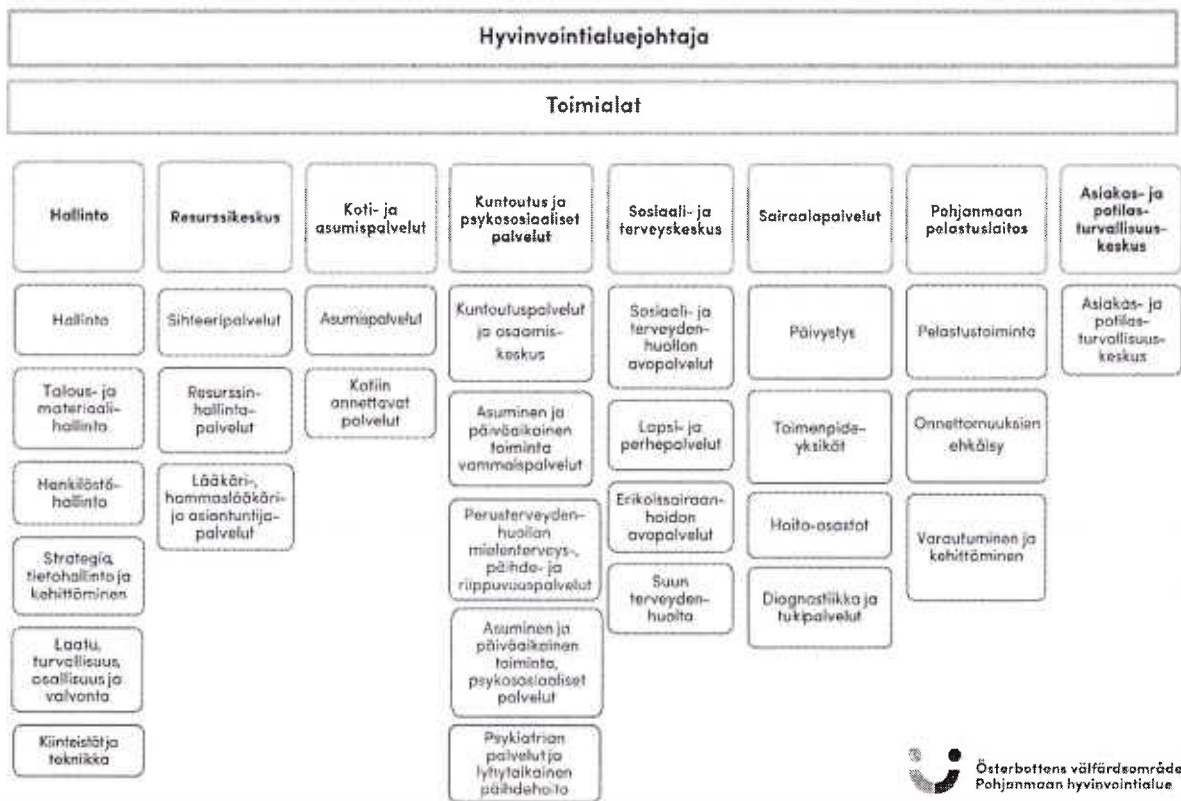
Hyvinvointialueen toiminta on myös organisoitu toimialoittain: Hallinto, resurssikeskus, koti- ja asumispalvelut, kuntoutus ja psykososiaaliset palvelut, sosiaali- ja terveyskeskus, sairaalapalvelut ja Pohjanmaan pelastuslaitos. Tämä luo hyvän perustan toimialakohtaiselle lautakuntamallille myös hyvinvointialueella. Toimialakohtaisten lautakuntien kautta asiat tulisivat valtuutettujen käsittelyyn pienempinä ja selkeämpinä kokonaisuuksina. Tämä helpottaisi päätöksenteon ymmärrettävyyttä sekä mahdollistaisi paremman poliittisen ohjauksen ja keskustelun ennen lopullista päätöksentekoa.

Aloite

Me allekirjoittaneet valtuutetut esitämme, että Pohjanmaan hyvinvointialue selvittää mahdollisuuden perustaa toimialakohtaisia lautakuntia hyvinvointialueen organisaatioon.

Samassa yhteydessä tulisi arvioida tarvittavat muutokset hallintosäätöön sekä määritellä lautakuntien tehtävät, toimivaltuudet ja vastuut siten, että ne tukevat valtuuston päätöksentekoa, vahvistavat demokraattista ohjausta ja parantavat päätöksenteon läpinäkyvyyttä.

Organisaatiokaavio

Fullmäktigemotion: Inrättande av sektorsvisa nämnder inom Österbottens välfärdsområde

Det politiska beslutsfattandet i Österbottens välfärdsområde består av följande organ: områdesfullmäktige, områdesstyrelsen, individsektionen, personalsektionen, ägarstyrningssektionen, sektionen för räddningsväsendet, sektionen för främjande av välbefinnande och hälsa och kontaktytor, nationalspråksnämnden samt revisionsnämnden. Dessa inrättades i välfärdsområdets inledningsskede, och det finns nu skäl att på nytt granska deras funktion samt de politiska beslutsfattarnas möjligheter att påverka.

I fullmäktigearbetet inom Österbottens välfärdsområde finns det i dagsläget strukturella utmaningar som påverkar transparensen i beslutsfattandet samt fullmäktiges möjligheter att sätta sig in i och påverka de ärenden som behandlas.

I den nuvarande modellen sammanträder områdesfullmäktige relativt sällan, cirka fem gånger per år. De ärenden som behandlas vid mötena är ofta omfattande helheter som innehåller betydande strategiska, ekonomiska och operativa riktlinjer. När stora ärendehelheter behandlas vid få möten blir det svårt för fullmäktigeledamöterna att göra en grundlig granskning av enskilda frågor och att påverka dem. Fullmäktigeledamöterna har ofta påpekat att fullmäktige endast fungerar som en "gummistämpel".

Samtidigt sammanträder områdesstyrelsen regelbundet, ungefär en gång i månaden, och får dessutom en månatlig lägesöversikt från välfärdsområdets tjänsteinnehavarledning. Detta framhäver styrelsens roll i beslutsfattandet och beredningen. Att sätta sig in i frågorna i en organisation av välfärdsområdets storlek kräver väldigt mycket av beslutsfattarna. För att förverkliga demokratin är det bra att fördela detta ansvar.

I kommuner och städer bygger beslutsstrukturen på en modell där det, utöver fullmäktige och styrelse, finns sektorsvisa nämnder. Nämndernas uppgift är att fördjupa sig i frågor inom sitt verksamhetsområde, följa utvecklingen av tjänsterna samt bereda ärenden innan de förs vidare till styrelsen och fullmäktige. Detta förbättrar transparensen i beslutsfattandet, ökar fullmäktiges möjligheter att sätta sig in i ärenden samt stärker den demokratiska styrningen.

Välfärdsområdets verksamhet är också organiserad enligt sektorer: förvaltning, resurscenter, hem- och boendetjänster, rehabilitering och psykosocial service, social- och hälsocentral, sjukhusservice samt Österbottens räddningsverk. Detta skapar en god grund för en sektorsvis nämndmodell även inom välfärdsområdet. Genom sektorsvisa nämnder skulle ärenden komma till behandling i mindre och tydligare helheter. Detta skulle underlätta förståelsen av beslutsfattandet samt möjliggöra bättre politisk styrning och diskussion före det slutliga beslutet.

Motion

Vi undertecknade fullmäktigeledamöter föreslår att Österbottens välfärdsområde utreder möjligheten att inrätta sektorsvisa nämnder inom välfärdsområdets organisation.

Samtidigt bör nödvändiga ändringar i förvaltningsstadgan bedömas samt nämndernas uppgifter, befogenheter och ansvar fastställas så att de stöder fullmäktiges beslutsfattande, stärker den demokratiska styrningen och förbättrar transparensen i beslutsfattandet.

30.3.2026 SDPn Valtuustoryhmä

Mari Uus

Jukka-Pekka

Gu

Anna Calderin

Janne Kallio

Peter Sjökvist

Uffe Nieminen

Antti Rantala

Anna Calderin, SDP

Keskusta valtuustoryhmä

Pasi Keskinen

Kem Kivuti

